

VASS RÉKA ADRIENN

A TEHETSÉGES GYERMEKEK LELKIGONDOZÁSA

A református oktatás számára mindig is fontos volt a tehetséges diákok segítése, támogatása. A támogatás azonban nem merülhet ki a képességeik gyarapításának segítségével. A tehetséges gyermekek lelkére való figyelem, annak ápolása és gondozása nem maradhat el. A tehetséges gyermekkel foglalkozó lelkigondozónak az a feladata, hogy a lelki nehézségekben támogassa a gyermekeket, melyhez első számú iránymutatója Isten ígéje. Ezen kívül szükséges lenne, hogy a gyermek szüleivel és pedagógusaival folyamatos párbeszéd alakuljon ki.

Kulcsszavak: tehetség; talentum; lelkigondozás; tehetséggondozás; bölcsesség

A tehetséges gyermekek lelkigondozása (Pastoral care for gifted children). Helping and supporting gifted students has always been important in Reformed education. However, support cannot be limited to helping them develop their abilities. Attention must also be paid to the spiritual well-being of gifted children, which must be nurtured and cared for. The task of the spiritual care provider working with gifted children is to support them in their spiritual difficulties, guided first and foremost by the word of God. In addition, it is necessary to establish ongoing dialogue with the children's parents and teachers.

Keywords: talent; spiritual care; talent development, wisdom

„Szükség, hogy hitünk értelmes legyen,
de az is szükség, hogy értelmünk vallásos legyen.”¹

Bevezetés

Jelen tanulmányban a tehetséges gyermekek lelkigondozásának szükségessége, módja kerül megvizsgálásra. Nem szabad azonban azt sem elfelejtenünk, hogy minden gyermek tehetséges valamiben, Isten mindenkinek adott valamit, amiben kisebb-nagyobb mértékben kiemelkedő képességű lehet, így a tehetséggondozás és az ehhez hozzájáruló, ezt segítő lelkigondozás nem vonatkozhat csupán egy szűkebb rétegre, hanem minden gyermeket abban kell segíteni, hogy megtalálja és kamatoztassa azt a tehetséget, amit az Istentől kapott. Keresztyén, református szemmel nézve a tehetségre nem tekinthetünk másként, mint arra, amit mindannyian a bennünket alkotó Istentől kaptunk. Ezen gondolat alátámasztására idézem Fodorné Nagy Sarolta megállapítását,

¹ Idézet Kazinczy Ferenc Sipos Pál pataki matematika tanárhoz írt leveléből, Ld. Dienes Dénes: Harsányi István, az öszökvetségi tudományok tanára Sárospatakon, *Sárospataki Füzetek*, XXV. évf., 2021/2, 70. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 1.)

aki ezt írja: „Kálvinnal együtt valljuk, hogy »nincs olyan tehetség, vagy ügyesség, amelyet nem Istennek kellene tulajdonítanunk.«”² Nagy felelőssége tehát a pedagógusoknak és a lelkigondozóknak, hogy ebből a szempontból egyformán tekintsenek a rájuk bízott gyermekekre. Mégis, mint ahogyan az az alábbiakban is kifejtésre kerül, szükséges, hogy a tehetséges gyermekek lelkigondozására külön hangsúly kerüljön.

Tehetség a bibliában

A tehetség szó kapcsán a keresztyéneknek a talentum szó jut eszükbe szinonimaként. Ennek egyik oka az, hogy Jézusnak a legismertebb példázatai között szerepel a talentumok példázata, de az is, hogy számos nyelvben a tehetség szava a talentum szóval van kifejezve. Kodácsy-Simon Eszter hoz is erre példákat: talent (angol), das Talent (német), talent (francia), talento (olasz), талант (orosz).³

A görög kifejezés jelentését vizsgálva azt láthatjuk, hogy mindig valaminek a mérésére, mérlegelésére vonatkozik. A talentum eredetileg egy súlymérték volt, ami nagyjából 59 kg-nak felel meg. Jézus korában egy talentum értéke 14 400 drahmát ért. Ebben az időben egy drachma egy napszámos egy napi bérét jelentette.⁴

Amint arra Kodácsy Tamás is rámutat, a talentum szó az említett bibliai példázat alapján nem teljesen feleltethető meg annak, amit mi a tehetség szava alatt értünk, hanem inkább az Úrtól kapott lehetőséget fejezi ki, amely által a tehetségüket használhatják a szolgák.⁵ Kádár Péter szerint annyiban helyes a talentum kifejezésnek a tehetséggel való azonosítása, hogy a tehetség is egyfajta ajándéka az Istennek, amelylyel sáfárkodni kell, így etikai értelemben a tehetség is megfeleltethető a talentumnak, azonban ezen példázatnak más a teológiai értelme.⁶

A példázatbeli talentum kapcsán egy olyan dolog jelenik meg, amely nem a szolgák tulajdona, hanem az uruké, és azt vissza kell majd adni neki. Ebben a történetben a tehetséget sokkal inkább a „kinek-kinek képessége szerint” (Mt 25,15) mondatrészen kell keresnünk. Mivel különböző képességekkel rendelkeztek a szolgák, különböző mennyiségű talentumot bízott rájuk uruk.⁷ Ezt erősíti meg Balogh Csaba is, aki a példázat kapcsán arra hívja fel a figyelmet, hogy az Úr a bennünk lévő képesség

² Fodorné Nagy Sarolta: A tehetséggondozás és differenciálás bibliai-teológiai alapjai pedagógiai-pszichológiai kitekintéssel, *Sárospataki Füzetek*, XIX. évf., 2015/3, 55. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 1.)

³ Kodácsy-Simon Eszter: Talentum – a megvalósult tehetség, in Béres Tamás (szerk.): *Hit, tapasztalat, hittapasztalat*, Budapest, Evangélikus Hittudományi Egyetem, 2017, 113. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 1.)

⁴ Uo., 113.

⁵ Kodácsy Tamás: Tehetség és kompetencia a Bibliában, *Magyar Református Nevelés*, XI. évf., 2010/3, 9–10. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 3.)

⁶ Kádár Péter: Hozzájárulás a tehetség fogalmának biblikus értelmezéséhez, *Magyar Református Nevelés*, XVII. évf., 2020/2, 6. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 3.)

⁷ Kodácsy-Simon: *Talentum – a megvalósult tehetség*, 114.

alapján bíz ránk talentumokat. A talentum nem velünk született tehetség, hanem az, amit Isten a tehetségünkre építeni szeretne.⁸

A példázatban a képesség szava a görög szövegben a dynamis szóval van kifejezve. A dynamis szó jelentését tekintve nagyon sokrétű, hiszen jelenti a különféle természeti erőket, Isten erejét, emberi erőt, amelynek a hatása a dinamithoz hasonló, tehát nagy tettek véghezvitelére képes.⁹

Mint láthatjuk, a tehetség szó nem szerepel ebben a példázatban, de sehol máshol sem a Bibliában, azonban több olyan kifejezés is van, amely a tehetséggel hozható összefüggésbe.

Fodorné Nagy Sarolta részletesen is foglalkozik azokkal a kifejezésekkel, amelyek a Bibliában a tehetséghez kapcsolódnak.¹⁰ Először is olyan történeteket hoz példaként, ahol valami miatt hiányzik a szaktudás, nincs mesterember.¹¹ Ezekben az esetekben a nép sebezhető és rabszolgasorsban tartható. Példaként említi Saul király korát, amikor a filiszteusok elnyomása alatt nem lehetett kovácsot találni Izráelben, mert a filiszteusok nem szerették volna, ha a zsidók kardot vagy dárdát készítenek maguknak, ezért még a kapa és ásó megélesítéséért is a filiszteusokhoz kellett mennie a népnek (1Sám 13,19). Majd Nabukadneccár király Kr. e. 597-es támadását hozza fel példaként, mely után a nép vezetőit „...meg ezer mesterembert és várépítőt, és minden vitéz harcost fogságba hurcolt Babilónia királya Babilóniába...” (2Kir 24,15–16), így fosztva meg a népet nem csupán a vezető embereitől, hanem azoktól is, akik valamilyen mesterség tudását birtokolták. Végül Ézsaiás próféciáját említi, melyben Isten ítéleteként arról prófétál, hogy: „Az Úr, a Seregek Ura eltávolít Jeruzsálemből és Júdából mindenféle támaszt: [...] a zsoldost és a sorkatonát, a bírót és a prófétát, a jóst és a véneket, a hadnagyot és a főrendűt, a tanácsost, az ügyes mestert...” (Ézs 3,1–3).¹²

Emellett azt is olvashatjuk a Bibliában, hogy nehéz időszakokban Isten mesterembereket küldve segít a népen. Erre példa Zakariás próféta látomása, amelyben négy mesterembert látott, akik „eljöttek ezek, hogy megrémítsék a népeket, és letörjék a szarvukat, mert szarvukkal támadtak Júda országára, és szétszórták.” (Zak 2,1–4).

Mint ahogyan azt Fodorné Nagy Sarolta kifejti a mesterember kifejezés vonatkozhatott ékkövésőre (2Móz 28,11), ácsra (2Kir 12,12), kőművesre (2Sám 5,11), fémmunkásra, kovácsra (1Sám 13,19), akik isteni felhatalmazással végezték a munkájukat, vagyis olyan tehetséggel és szaktudással rendelkező emberek voltak, akik Istent szolgálták a képességükkel.

A tehetség szó helyett még a tudás, értelem, bölcsesség, rátermettség, alkalmasság szavakat találjuk a Bibliában, melyek között a bölcsesség (hokmáh) szó rendelkezik

⁸ Balogh Csaba: A hűség kockázata, *Igazság és Élet*, 2009/3, 363. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 4.)

⁹ Kodácsy-Simon: *Talentum – a megvalósult tehetség*, 114.

¹⁰ Fodorné Nagy: *A tehetséggondozás és differenciálás bibliai-teológiai alapjai*, 34–41.

¹¹ A mesterember szót a rev. Károli fordítás alapján használja, az újfordításban általában kovács szó szerepel, de nem mindenhol.

¹² Fodorné Nagy: *A tehetséggondozás és differenciálás bibliai-teológiai alapjai*, 34.

a legösszetettebb jelentéssel.¹³ Egyszerre magába foglalja a mesteremberek tudását, de az élethez és az Istenhez való helyes hozzáállást is, hiszen a bölcsesség az Istentől jön. Bölcsesség nélkül az ember bolond, gonosz és eltévelyedett, de a bölcsességgel élve jól tudja használni azokat az ajándékokat, tulajdonságokat, amelyeket az Istentől kapott, hiszen figyel az Istenre, az Ő útmutatására.¹⁴

A Példabeszédek könyve alapján is azt láthatjuk, hogy a bölcsesség mögött nem csupán különleges és higgadt tudás áll, hanem annál sokkal több, hiszen „A bölcsességnek kezdete az Úrnak félelme; és a Szentnek ismerete az eszeség” (Péld 9,10). A bölcsesség kezdete, alapja annak az Istennek az ismerete, tisztelete, hódolata, aki a bölcsességet adta, aki maga a bölcsesség. Isten ismerete és az Istenhez való tartozás nélkül a bölcsesség csupán emberi bölcselkedés, okoskodás, hiszen akkor hiányzik belőle az a szeretet, amely Isten bölcsességéhez tartozik. Bölcsen gondolkodni, cselekedni csakis akkor lehet, ha ott van mellette az Istentől kapott szeretet. A szeretet pedig tettekben nyilvánul meg. Az ószövetségi bölcs ember tudja, hogyan kell valamit jól elvégezni úgy, hogy mindeközben mindvégig helyesen, Istennek tetsző módon él. A Biblia szerint a bölcs ember alázatos is, hiszen tudja, hogy a bölcsességét, tudását, tehetségét Istentől kapta.¹⁵

A bölcsességhez szorosan kapcsolódik az igazság, igazságosság, a morál.¹⁶ A bölcs igazságosság kapcsán Salamon király ítéletét említhetjük példaként, amikor a két parázna asszony ügyében hozott ítéletet (1Kir 3,16–28).

A fentiekből is látszik, hogy a tehetséget is magába foglaló bölcsesség szó az Ószövetségben milyen gazdag jelentéssel bír, mennyire fontos. A bölcsesség jelentőségét, fontosságát Jób könyvében így találjuk összefoglalva: „Szóba sem jöhet a korall és a kristály: a bölcsesség drágább kincs az igazgyöngyöknél.” (Jób 28,18).

Az Újszövetségben a bölcsesség kapcsán a logoszt kell megemlítenünk. János evangéliuma alapján a logosz isteni tulajdonságát láthatjuk: „Minden általa lett...” (Jn 1,3), tehát a logoszt a teremtő, alkotó munka jellemzi. A logosz által válik az istenfélő ember Isten munkatársává, aki a mesterségét bölcsen tudja végezni.¹⁷

Az Újszövetségben a tehetséggel kapcsolatban meg kell említeni a kegyelmi ajándékokat (charisma), melyek különbözőek, az egyik ember az egyiket, a másik ember a másikat kapta, ahogyan ezt a Korinthusbeliekhez írt első levél 12. fejezetének 4–11. terjedő verseiben olvassuk. Az ígérés azt is megerősíti, hogy ezeket az ajándékokat használni kell a másik ember javára, hiszen „a Lélek megnyilvánulása pedig mindenkinek azért adatik, hogy használjon vele.” (1Kor 12,7). Ezt erősíti meg a Heidelbergi Káté 55. kérdés felelete is: „... mindenki tekintse kötelességének, hogy ajándékaival a többi tag javára és üdvösségére készséggel és örömmel szolgáljon.”¹⁸

¹³ Uo., 36–37.

¹⁴ Kádár: *Hozzájárulás a tehetség fogalmának biblikus értelmezéséhez*, 7.

¹⁵ Fodorné Nagy: *A tehetséggondozás és differenciálás bibliai-teológiai alapjai*, 38–39.

¹⁶ Uo., 40.

¹⁷ Kádár: *Hozzájárulás a tehetség fogalmának biblikus értelmezéséhez*, 7.

¹⁸ *Heidelbergi Káté*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2015. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 3.); Kádár: *Hozzájárulás a tehetség fogalmának biblikus értelmezéséhez*, 7.

A Szentírás alapján a tehetséggel és a bölcsességgel összefüggő fogalmak kapcsán összefoglalóan elmondható, hogy azok Isten ajándékai az ember számára. Az ember ezekkel alkotni képes, amelyekkel azonban folyamatosan foglalkozni kell, fejleszteni kell azokat, hogy növekedni tudjanak, és a közösség hasznára lehessenek vele, hiszen Isten arra adta, és ezt számon is kéri.¹⁹

Miért kell külön odafigyelni a tehetséges gyermekek lelkigondozására?

Jézus a missziói parancsban azt mondja a tanítványainak, hogy „... tegyetek tanítvánnyá minden népet...” (Mt 28,19). Nem egy népről, nem egy azonos közösségről beszél, hanem minden népről, amelyek egyenként nagyon különbözőek, más-más módon kell bánni velük, más-más módon kell megszólítani őket. Az evangélium hirdetése kapcsán Pál apostol is azt írja az a korinthusbeliekhez írott első levél 9. fejezetének 19–23. terjedő verseiben, hogy mindenkit más-más módon szólított meg, alkalmazkodott hozzájuk, hogy a rá bízott feladatot, az evangélium hirdetését elvégezhesse. A talentumok példázatában azt olvassuk, hogy a szolgák ura „Az egyiknek adott öt talentumot, a másiknak kettőt, a harmadiknak pedig egyet, kinek-kinek képessége szerint, és elment idegenbe.” (Mt 25,15). A mai tehetséggondozás alapja, hogy minden gyermekkel a képessége szerint, a tehetsége szerint foglalkozzanak. Ebből is, de elsősorban az igéből is arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a tehetséges gyermekek lelkigondozására külön figyelmet kell szentelnünk. Itt újra hangsúlyozni kell azt, hogy ez nem azt jelenti, hogy a kevésbé tehetséges, átlagos képességű gyermekek lelkigondozására nem kell figyelmet fordítani. Itt arról van szó, ami az igében is szerepel, hogy minden egyes gyermekhez a képessége szerint kell fordulni, és a lelkigondozásban is a neki kellő módon segíteni.

Mivel különfélék vagyunk, más-más „mennyeiségben” kaptunk tehetséget a mi mennyei Atyánktól, és így más mértékben, más módon kell megküzdeni a tehetségekből adódó nehézségekkel. Közkeletű az a felfogás, hogy a tehetség bármilyen körülmények között utat tör magának, és ebből származik az a gondolat is, hogy a tehetséges emberek sikeresek is, ez azonban egyáltalán nem így van. A Bibliában is számos történetet találunk, amely azt mutatja, hogy valaki rendelkezik egyfajta tehetséggel, de ez a tehetség sok nehézséget is okoz a számára. Ide sorolhatjuk az ósatyákat, a prófétákat, a királyok közül Dávidot, az Újszövetségből Keresztelő Jánost vagy Pál apostolt is.

Számos tanulmány mutat rá arra, hogy a tehetséges gyermekek nagyon sok pszichés nehézséggel küzdenek, és ebben a helyzetben fontos, hogy lelkigondozó módon is mellettük álljunk. Harmatiné Olajos Tímea is kifejti, hogy bár a tehetséges személyek számos tulajdonsággal rendelkeznek, amelyek segítik a tehetségük kibontakozását, de pont ezen tulajdonságaik révén nagyon sérülékenyek is. Éppen ezért a

¹⁹ Uo.

tehetséges gyermekek fejlesztése akkor lehet igazán eredményes, ha a velük foglalkozók a lelkiállapotukra külön is odafigyelnek, és segítik őket.²⁰

A tehetséges gyermekekkel lelki oldalról való foglalkozás nem teljesen újkeletű hazánkban, hiszen, amint azt Fehér Ágota feldolgozta a Protestáns Tanügyi Szemle 1927–1944 között megjelenő számai alapján a tehetséggondozás témáján belül a tehetséges gyermekek lelki világával való foglalkozást is fontosnak tartották, és ezen témában a már az akkori szerzők is azt állapítják meg, hogy a tehetséges gyermekek egy-egy területen kiemelkedő eredményekre képesek, de más területeken elmaradhatnak kortásaiktól, sőt sérülékenyek is lehetnek.²¹ Mivel ezen sérülékeny állapot könnyen idézhet elő lelki nehézségeket, ezért is indokolt a tehetséges gyermekek lelkigondozásával külön is foglalkozni, megvizsgálni azt, hogy nekik hogyan, milyen módszerekkel tudunk a leghatékonyabb módon segíteni.

A lelkigondozó feladatai

Az alábbiak személyes lelkipásztori szolgálatom tapasztalataira épülnek, amelyeket igyekszem alátámasztani a hazai tehetséges gyermekekkel foglalkozó szakemberek, pedagógusok és a hittanoktatásban is szolgáló lelkipásztorok által írt szakirodalmakban megfogalmazottakkal. Mindezzel szeretném bizonyítani azt is, hogy a tehetséges gyermekek segítése egy összetett folyamat, amelyben pedagógus, hittanoktató és lelkipásztor egymás munkáját is segítve sikeresen tudják támogatni a tehetséges gyermekeket.

Ennél a pontnál fontos kiemelni, hogy a gyermekekkel való foglalkozás, lelkigondozás csakis akkor lehet eredményes, ha ebben a szülők is partnerek, így az ő bevonásuk is elengedhetetlen. A tehetség kibontakoztatásához szükséges az egyéni foglalkozás mellett a szülői és az intézményi támogatás is.²² Ideális esetben a szülők és a pedagógusok gondolkodásmódja alapjaiban megegyezik a gyermek támogatásának módjában, de amennyiben nézetkülönbségek vannak, akkor azt tisztázó beszélgetéssel kell rendezni, közös álláspontra jutva a gyermek érdekében.²³ A közös párbeszédet szintén segítheti a lelkipásztor közreműködése.

Amint az korábban is említésre került, a tehetséges gyermekek számos nehézséggel küzdhetnek. Gyakran lelkileg érzékenyebbek társaiknál, feladatvégzésük során sokszor a tökéletességre törekszenek, és ha nem tudnak a saját, esetlegesen oktatóik, szüleik elvárásainak megfelelően teljesíteni, azt kudarcként élik meg.

²⁰ Harmatiné Olajos Tímea: *Tehetség és szocio-emocionális fejlődés*, Debrecen, Didakt Kiadó, 2011, 5. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 4.)

²¹ Fehér Ágota: Tehetséggondozás a 20. század első felében a protestáns tanügyi szemle lapszámain keresztül, in Molnár Dániel – Molnár Dóra – Nagy Adrián Szilárd (szerk.): *XXVII. Tavaszi Szél Konferencia 2024*, II. kötet, Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2024, 374. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 1.)

²² Bagdy Emőke – Kövi Zsuzsanna – Mirnics Zsuzsanna: *Fény és árnyék. A tehetségerők felszabadítása*, Génusz Könyvek 36., Budapest, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2014, 25. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 1.)

²³ Harmatiné Olajos: *Tehetség és szocio-emocionális fejlődés*, 96.

Kádár Péter rámutat arra, hogy a tehetségre vonatkozó bibliai kifejezések és egy-egy kiválasztott személy története is alátámasztja, hogy az Istentől kapott tehetséget nem mindig könnyű hordozni, hiszen a tehetségek kíválnak (kor)társaik közül; sokszor már gyermekkorban meghatározott feladatkörre rendeltetnek el; különleges, kiváló eredményeket mutatnak; nem mentesülnek a közösségi lét szabályai alól, de sokszor nehezen küzdenek meg ezekkel, akár konfliktusokba is kerülnek; tehetségüket a közösségük érdekében kell használni.²⁴ A fentiek is mutatják, hogy a tehetséges gyermekekkel foglalkozó keresztyén, református pedagógusoknak nem csupán egyszerűen fejleszteni kell a gyermekeket, hanem segíteniük kell őket abban, hogy megértsék tehetségük eredetét, vagyis hogy azt Istentől kapták; mutassanak utat, hogy tehetségüket fejleszteni tudják; bátorítsák, hogy ne féljenek a kudarcoktól; tudjanak a tehetségükkel közösségük javára válni; és mindebben az Isten iránti hála vezesse őket.

Ahogy minden más esetben, a tehetséges gyermekek között végzett lelkigondozásban is az elsődleges feladataink közé tartozik a bizalom építése. Igyekezni kell a gyermekeket a lehető legjobban megérteni, átélni az érzéseiket, hiszen, ha tudatjuk velük, hogy átérezzük a helyzetüket, akkor lehet oldani a bennük lévő szorongást és feszültséget is, és erősíthetjük erőtlenségükben őket.²⁵ Ebben legyen példa számunkra Pál apostol már fentebb idézett cselekedete: „Az erőtleneknek erőtlenné lettem, hogy megnyerjem az erőtleneket: mindenkinek mindenné lettem, hogy mindenképpen megmentsék némelyeket” (1Kor 9,22).

A tehetséges gyermekek általában jó humorérzéssel rendelkeznek.²⁶ Ha tudunk azonosulni a humorukkal, esetleg mi magunk vagyunk egy-egy esetben a humor kezdeményezői, akkor az szintén lehet feszültségoldó, mert ahogyan azt a Példabeszédek könyvében is olvassuk: „A vidám szív a legjobb orvosság...” (Péld 17,22).

A tehetséges gyermekek lelkigondozása terén vigyünk eléjük korosztályuknak, lelki érettségüknek megfelelően olyan bibliai történeteket, amelyek azt mutatják, hogy a tehetség, az Istentől kapott talentum, a Tőle kapott feladat nem mindig könnyű, sokszor nehézségekkel jár az azokkal való élés, de az Isten, ha megadta azt, akkor ad erőt ahhoz is, hogy az illető éljen vele.²⁷ Erősítsük azt a gyermekekben, hogy Istennél jobban senki nem ismeri őket, és a Tőle kapott tehetséghez mérten bízzuk rájuk feladatokat. Fontos hangsúlyoznunk a gyermekek számára, hogy Isten bizalmának a jele az, hogy feladattal bízta meg, amellyel bevonja őt is az Ő munkálkodásába.

Amikor arról beszélgetünk a gyermekekkel, hogy azért kapták a tehetségüket, hogy azt használják az Isten dicsőségére és társaik javára, akkor figyeljünk oda arra, hogy ne a *kell*-en legyen a hangsúly, hanem arra vezessük rá őket, hogy azt Isten iránti hálából, örömmel tegyék.

²⁴ Kádár: *Hozzájárulás a tehetség fogalmának biblikus értelmezéséhez*, 9.

²⁵ Harmatiné Olajos: *Tehetség és szocio-emocionális fejlődés*, 134.

²⁶ Uo., 135.

²⁷ Fodorné Nagy: *A tehetséggondozás és differenciálás bibliai-teológiai alapjai*, 54.

Közös imádságok által segítsük abban is a gyermekeket, hogy ők is imádságban is tudjanak hálát adni a tehetségükért, és kérjenek útmutatást is az Úrtól, hogy azt jól tudják használni. A talentumok példázatának pozitív üzenetét is fontos hangsúlyozni a gyermekek számára. Aki jól használja az Istentől kapott talentumát, azt az Úr megjutalmazza: „Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízok rád ezután, jöjj, és osztozz urad örömeiben!” (Mt 25,21)

A tehetséges gyermekeknél gyakran tapasztalható, hogy nehezen vagy egyáltalán nem tudnak beilleszkedni a közösségeikbe, így az elmagányosodás veszélyeztetheti őket. Ennek egyik oka az, hogy a tehetséges gyermekeknek nagyon határozott véleményük van az őket körülvevő dolgokkal kapcsolatban, de ezeket nem mindig tudják megfelelő stílusban megfogalmazni. Megesik, hogy társaikat sértő, az idősebbekkel szemben tiszteletlen módon fejezik ki a véleményüket. Mint minden lelkigondozói szituációban, a tehetséges gyermekekkel való foglalkozás közben is nagyon fontos, hogy hagyjuk a saját gondolataik kifejtését, még akkor is, ha az a véleményünkkel nem egyezik meg. Rá kell vezetni azonban őket arra, hogy lehet eltérő a véleményük, amit mi tiszteletben is tartunk, de fontos arra megtanítani, hogy a véleményét úgy fejtse ki, hogy eközben ne legyen bántó, és ő is tartsa tiszteletben mások véleményét.²⁸

Mint fentebb szó volt róla, az Ószövetségben a bölcsesség az egyik szó, amellyel a tehetséget kifejezik. Robert Sternberg véleménye szerint a tehetséggondozás kapcsán a bölcsességet is tanítani kellene. Az okos, de nem bölcs embereket Sternberg többek között egocentrikusnak, hamisan optimistának, tévesen mindet tudónak, etikailag elkötelezetlennek jellemzi.²⁹ Ezek a tulajdonságok már a gyermekeknél is megjelenhetnek, de nem szabad hagyni, hogy ezek eluralkodjanak rajtuk. Éppen ezért a bölcsességre vezetés, az Istenre és általa a másik ember iránti figyelemre való terelgetés feladata a lelkigondozónak. A bölcsességre való tanítás azért fontos, hogy ne csupán a tudását gyarapítsa a gyermek, hanem azt a tudást megfelelő módon tudja hasznosítani az embertársaik körében, azt a szeretetet is magában hordozó bölcsességgel, amelyről már fentebb szó volt, hiszen hiába lesz kiváló orvos valaki, ha nem tud bánni embersegesen a betegeivel, vagy hiába lesz kiváló vezető valaki, ha nem tud megértően, segítőkészen bánni a beosztottaival.³⁰ Harsányi István fontosnak tartotta, hogy az erkölcsi-etikai értékekre is hangsúly kerüljön, amit ő „E-faktor”-nak nevezett, ami „az erkölcsi, akarati, szociális értékeket jelző személyiségtulajdonságok összessége, az etikai értékek dominanciájával”.³¹

Fontos, tehát, hogy a keresztyén nevelés és az azt segítő lelkigondozói munka kellő hangsúlyt helyezzen a bölcsesség tanítására, amely magába foglalja az etikai-erkölcsi értékeket is, mert csakis így válhat a gyermekekből a másokra is odafigyelő helyes értékekkel rendelkező felnőtt.

²⁸ Harmatiné Olajos: *Tehetség és szocio-emocionális fejlődés*, 136.

²⁹ Fodorné Nagy: *A tehetséggondozás és differenciálás bibliai-teológiai alapjai*, 49.

³⁰ Uo., 50.

³¹ Bagdy-Kövi-Mirnic: *Fény és árnyék*, 39.

A tehetséges gyermekek lelkigondozásánál nagyon fontos, hogy segítsünk nekik megtalálni a helyüket a közösségükben, hogy később felnőve megtalálhassák a helyüket a társadalomban. Éppen ezért szükséges az, hogy a közösségeikben, legyen az osztály- vagy gyülekezeti közösség, ne kis különcökként tekintsünk rájuk, hanem úgy, mint akik a maguk tehetségeivel fontos részei a közösségnek, ugyanúgy, mint a másik is. Rá kell mutatni, hogy bár különféle talentumokat és különféle mennyiségben kaptunk, de mindenki kapott, és mindenkire szükség van gyermekként is és majd felnőttként is. A legegyszerűbb, ha az iskolai közösséget visszatérítjük példaként eléjük, hiszen idejük nagy részét ott töltik, láthatják maguk is, hogy ott nem csupán pedagógusok és diákok vannak, hanem van igazgató, gazdasági vezető, takarító, karbantartó, portás stb. Mindenkire egyaránt szükség van ahhoz, hogy az iskola jól és zavartalanul működjön. Pál apostol szavaival élve: „Mert ahogyan egy testnek sok tagja van, de nem minden tagnak ugyanaz a feladata, úgy sokan egy test vagyunk Krisztusban, egyenként pedig egymásnak tagjai. Mert a nekünk adott kegyelem szerint különböző ajándékaink vannak, eszerint szolgálunk is...”. (Róm 12,4–6) A testrészek különféle, különféle feladatokat látnak el, de mindegyikre szükség van. Meg kell láttatni a tehetséges gyermekkel, hogy a közösségének szüksége van az ő kiemelkedő tehetségére, de neki is szüksége van azokra, akik nem kiemelkedően tehetségesek. Csakis így tudjuk segíteni őket abban, hogy megtalálva a helyüket a társadalomban, be tudják tölteni azt a feladatot, amit Isten rájuk bízott, azzal a tehetséggel, amelyet Istentől kaptak. Ehhez az szükséges, hogy olyan osztály- és egyéb közösség kialakulását segítsük, ahol minden gyermek megtalálja a maga helyét és feladatát, ahol serkentőleg hatnak egymás fejlődésére is, segítve és nem gátolva egymást.³² Hogy egy ilyen közösség kialakulhasson, nagy szükség van a pedagógusok segítségére a közösségen belül, és adott esetben a pedagógus segítségére a lelkipásztoron keresztül. Fontos lenne azonban az is, ha erre irányuló képzésekben is részesülhetnének a pedagógusok.

Azzal is lehet segíteni a tehetséges gyermekek beilleszkedését a közösségbe, ha hívogatjuk őket a gyülekezeti alkalmakra, és egyben be is vonjuk a szolgálatokba. Az énekekben, zenében tehetségeseket megkérhetjük, hogy a családi napokon vagy gyülekezeti táborokban szolgáljanak, de nem erőltetve csakis akkor, ha azt szívesen teszik. Egyre több gyülekezetben az informatikában jártas gyermekeket is be lehet vonni a honlapszerkesztés, hangosítás stb. kapcsán.

A tehetséges gyermekek között nagy arányban jelennek meg a magatartásproblémákkal küzdők. Fodorné Nagy Sarolta szerint lelkigondozóként nem az a feladatunk, hogy különféle betegségekben keressük a problémát vagy diagnózisokat állítsunk fel, hanem segítsük a tehetség kibontakozását az evangélium hirdetése által. Az evangélium befogadását akkor tudjuk segíteni, ha gyermekeknek tartott alkalmak konfesszionálisak, hiszen ekkor tudjuk az evangéliumot személyessé tenni a gyermekek számára is. A konfesszionális vallástanításnál nagyon fontos, hogy először is a bibliai történetek alapján rámutassunk arra, hogy a közösség hogyan éli

³² Fodorné Nagy: *A tehetséggondozás és differenciálás bibliai-teológiai alapjai*, 54.

meg az istentapasztalását a különféle időkben és helyzetekben, de a nagyobb gyermekekkel való foglalkozásnál jelenjen meg a Heidelbergi Káté is, amely gyakorlati oldalról mutatja meg, hogy Isten üzenetét hogyan élhetjük meg, valósíthatjuk meg.³³ A tehetséges gyermekek számára különösen is fontos az, hogy ne csupán egy elméleti tudást kapjanak, hanem a gyakorlatban, a mindennapi életben is láthassák az ige munkálkodását. Éppen ezért nem szabad elfelejtkezni arról, hogy a legnagyobb szemléltető maga a gyermekkel foglalkozó hittanoktató, lelkipásztor lesz, ezért a hiteles életünk nagyon fontos.

Természetesen nem felejtkezhetünk meg a hittanoktatás szerepéről a tehetség-gondozás terén sem. A hittanoktatásban részt vevő lelkipásztorok órai körülmények között találkozhatnak a tehetséges diákokkal, és ennek keretében is tudnak támogatást nyújtani.

A tehetséges gyermekek szívesen vesznek részt a hittanórákon, mert jobban keresik az élet értelmét és ezért jobban érdeklődnek a vallás iránt, de nem mindig érzik jól magukat az egyházi alkalmakon, mert a kérdéseik zavarhatják az órát, és kritikus megjegyzéseket is tesznek.³⁴ Ha nem vesszük komolyan a kérdéseiket, a megjegyzéseiket, akkor természetes következménye ennek az, hogy előbb-utóbb elhagyják ezeket az alkalmakat, kikopnak az egyházi közösségekből. A tehetséges gyermekekkel foglalkozó hittanoktatónak, lelkipásztornak nagy türelemmel kell a gyermekek felé fordulni, éreztetve azt velük, hogy komolyan veszi őket, és mindig szívesen beszélget velük.

A hittanoktatás során is lehet alkalmazni azokat a módszereket, amelyeket más tanórákon, foglalkozásokon is használnak a tehetséges gyermekek oktatása során. Figyelembe kell venni a gyermekek értelmi és lelki szükségleteit, mert ennek hiányában a gyermekek unatkozni fognak, így természetes, hogy megjelennek a különféle magatartási problémák. Fodorné Nagy Sarolta így összegzi a fentieket: „a hittanórák és igehirdetések minőségi megújulása az első lépés a tehetségmentésben!”³⁵

Összefoglalóan elmondható, hogy a tehetséges gyermekek lelkigondozása során a lelkigondozónak a saját szolgálatára is úgy kell tekintenie, mint arra a talentumra, amelyet ő az Istentől kapott. Feladata, hogy ezt a talentumot gyarapítva használja arra, hogy a rá bízott gyermekeket tudja úgy segíteni, hogy közben Istenhez terelgeti.

³³ Uo., 52.

³⁴ Uo., 51.

³⁵ Uo., 53.

Irodalomjegyzék

- Bagdy Emőke – Kövi Zsuzsanna – Mirnics Zsuzsanna: *Fény és árnyék. A tehetségerők felszabadítása*, Génusz Könyvek 36., Budapest, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2014. [Link](#)
- Balogh Csaba: A hűség kockázata, *Igazság és Élet*, 2009/3, 357–366. [Link](#)
- Dienes Dénes: Harsányi István, az ösztöviségi tudományok tanára Sárospatakon, *Sárospataki Füzetek*, XXV. évf., 2021/2, 69–74. [Link](#)
- Fehér Ágota: Tehetseggondozás a 20. század első felében a protestáns tanügyi szemle lapszámain keresztül, in Molnár Dániel – Molnár Dóra – Nagy Adrián Szilárd (szerk.): *XXVII. Tavasz Szél Konferencia 2024*, II. kötet, Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2024, 367–377. [Link](#)
- Fodorné Nagy Sarolta: A tehetseggondozás és differenciálás bibliai-teológiai alapjai pedagógiai-pszichológiai kitekintéssel *Sárospataki Füzetek*, XIX. évf., 2015/3, 33–58. [Link](#)
- Harmatiné Olajos Tímea: *Tehetség és szocio-emocionális fejlődés*, Debrecen, Didakt Kiadó, 2011. [Link](#)
- Heidelbergi Káté*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2015. [Link](#)
- Kádár Péter: Hozzájárulás a tehetség fogalmának biblikus értelmezéséhez, *Magyar Református Nevelés*, XVII. évf., 2020/2, 5–10. [Link](#) (Letöltés: 2025. augusztus 3.)
- Kodácsy Tamás: Tehetség és kompetencia a Bibliában, *Magyar Református Nevelés*, XI. évf., 2010/3, 2–10. [Link](#)
- Kodácsy-Simon Eszter: Tálentum – a megvalósult tehetség, in Béres Tamás (szerk.): *Hit, tapasztalat, hittapasztalat*, Budapest, Evangélikus Hittudományi Egyetem, 2017, 113–119. [Link](#)

A tanulmány szerzője:

Vass Réka Adrienn intézményi lelkipásztor

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar

vass.reka.adrienn@kre.hu